

انقلابی مردم‌مدار

اقدامات تأثیرگذار اجتماعی و سیاسی آیت‌... خامنه‌ای در دوران تبعید؛ از تأمین نیازهای سیزده‌گانه تا برگزاری نخستین «هفته وحدت» در تاریخ ایران

بخش نهم

با مردم

آغوش محبت خود را روی این بنده ضعیف و دیگر افرادی که آن روز در این شهر به‌وسیله رژیم طاغوت تبعید شده بودند، باز کردند و همراهی و همدلی و حمایت خود را نسبت به کسانی که آن‌ها را سربازان راه حق و حقیقت می‌دانستند، مبذول کردند. (۸) پیوستگی و ارادت مردم به آقا، به غیر از حرکت انقلابی و دلبستگی عموم به نهضت اسلامی، ریشه در علاقه معظم‌له به مردم و تلاش ایشان برای ارتباط با همه احاد جامعه داشت؛ آن گونه که در ماه رمضان سال ۱۳۵۷، این علاقه و ارادت دوجانبه، جیرفت را به یکی از پایگاه‌های مهم فعالیت‌های انقلابی در منطقه تبدیل کرد: «وسط تابستان گرمی بود ... با این که شهر خلوت بود و خیلی‌ها از شهر بیرون رفته بودند، در مسجد جیرفت نهایت همکاری را با ما کردند. مخصوصاً خواهرها که اولین شعارهای ضدسلطنت را در جیرفت، خواهرهای جیرفتی از پشت پرده [سر] دادند. برادرها چون مأمورین آن‌ها را می‌دیدند، ملاحظه می‌کردند؛ اما خواهرها بی‌محابا شعار دادند. (۹) آیت‌... خامنه‌ای در جیرفت هم، مانند ایرانشهر، خودشان را به شهر محل تبعید محدود نمی‌کردند و به روستاهای محروم اطراف نیز، سر می‌زدند؛ بلوک، عنبرآباد، ساغری و ...؛ تا هم از احوال مردم مطلع باشند و هم در صورت لزوم، با تمام توان به یاری آن‌ها بشتابند.

ورود به جیرفت، یک شروع تازه

ورود آیت‌... خامنه‌ای به جیرفت، حقیقتاً یک شروع تازه بود؛ اگر آقا در ایرانشهر مدتی زمان نیاز داشتند تا مردم ایشان را بشناسند، این‌جا در جیرفت، هنوز وارد شهر نشده، به استقبال ایشان آمدند: «من خیلی خسته بودم. شب از ایرانشهر راه افتاده بودیم. شب یک‌مقداری بین راه مانده بودیم. خیلی من خسته بودم. گفتم قدری بخوابم. آن ژاندارم‌ها هم محبت کردند گفتند عیبی ندارد، بخوابید. من دراز کشیدم نیم‌ساعتی خوابیدم. من وقتی از در قهوه‌خانه آمدم بیرون، دیدم جمعیت زن و مرد آن‌جا، جمع شدند و بنده را که دیدند، بنا کردند به صلوات فرستادن. چرا؟ مرا که نمی‌شناختند مردم. چون می‌دانستند این یک حرکت دینی است، یک آدم دینی است که برای خاطر دین است، حالا هر چه هست، این غربت و تبعید، برای خاطر دین است. (۶) مردم جیرفت که ذاتاً مهمان‌نواز و اهل دیانت هستند، خیلی زود با آیت‌... خامنه‌ای و دوستانشان انس گرفتند. جلسات آقا با مردم جیرفت در مسجد جامع شهر برگزار می‌شد؛ جلساتی که تقریباً همه مردم در آن شرکت می‌کردند. (۷) رفتار آن‌ها با آیت‌... خامنه‌ای ترکیبی از محبت و ارادت شدید بود: «هنوز چند روزی از ورود من به این شهر نگذشته بود که احساس کردم در میان خویشاوندان، برادران و عزیزان خود هستم. مردم جیرفت

وضعیت اجتماعی و فرهنگی آن، آشنایی نسبی پیدا کرده بودند: «در سال ۱۳۵۶ که بار دیگر در حال تبعید به زاهدان و از آن‌جا به ایرانشهر آمدم، این آشنایی به من کمک کرد تا بتوانم به اعماق دل پرمحبت و گرم مردم این استان راه پیدا کنم. (۲) آیت‌... خامنه‌ای در ایرانشهر محل فعالیت و اقامت خود را، مسجد «آل‌رسول» انتخاب کردند؛ خیلی زود این مسجد به یکی از مراکز فعال شهر تبدیل شد. (۳) جوان‌ها برای شنیدن سخنرانی‌های ایشان جمع می‌شدند و به تدریج، پایه و اساس برنامه‌های انقلابی در منطقه ریخته شد. از سوی دیگر، رویکردهای تقریبی و توجه به موضوع وحدت اسلامی نیز، در صدر برنامه‌های آقا قرار داشت: «من این را این‌جا بگویم که نطفه اصلی هفته وحدت را که بحمد... سال‌هاست دارد برگزار می‌شود ... ما در ایرانشهر [بسته شد]، با این آقای مولوی قمرالدین در سال ۵۷، قبل از انقلاب، مذاکره کردیم که بیاییم یک عید دوطرفه داشته باشیم و از دوازدهم تا هفدهم را جشن بگیریم - مذاکره‌اش آن‌وقت شد - که اتفاقاً همان روزها هم بود که در ایرانشهر سیل آمد و جشن و همه‌چیز ما را سیل برد! البته آن سیل هم یکی از الطاف حقیه الهی بود و ما را با وضع زندگی مردم بیشتر آشنا کرد؛ به کپر‌ها رفتیم، به خانه‌ها رفتیم. قبل از آن، چند ماه در ایرانشهر بودیم، اما ظاهر قضیه را می‌دیدیم؛ مردم هم ما را نمی‌شناختند، ما هم مردم را نمی‌شناختیم. بعد که سیل آمد، هم ما مردم را شناختیم، هم مردم با ما یک قدری آشنا شدند. (۴)

پناه سیزده‌گانه

در تیرماه ۱۳۵۷، سیلی مهیب در ایرانشهر جاری شد و دار و ندار مردم را با خود برد. این‌جا بود که آقا، افزون بر مسئولیت تبلیغ دینی و انقلابی، به عرصه کمک‌رسانی هم ورود کردند. ساواک سیستان و بلوچستان، با نگرانی، به پرویز ثابتی، مدیر کل اداره سوم ساواک چنین گزارش داد: «سازمان ایرانشهر اعلام داشته روحانیون تبعیدی مقیم ایرانشهر به سرپرستی سیدعلی حسینی خامنه‌ای، ضمن تماس با اهالی شهرستان‌هایی نظیر یزد و زاهدان، آرد، برنج، نان و غیره تهیه و با در اختیار گذاردن حواله‌ای به شرح «مسجد آل‌رسول - گروه امداد علمای اسلامی - سیدعلی خامنه‌ای» مواد مزبور را بین سیزده‌گانه توزیع می‌کنند.» خبر محبوبیت آقا و دوستان انقلابی ایشان، باعث نگرانی رژیم پهلوی شد؛ کار به جایی رسید که مردم ایرانشهر طی نامه‌ای به مسئولان استان، از آن‌ها درخواست کردند «لطفشان را در حق ایرانشهر تمام و چند روحانی دیگر مانند آقای خامنه‌ای به ایرانشهر تبعید کنند. (۵) به همین دلیل، ساواک طرح انتقال آیت‌... خامنه‌ای را از ایرانشهر به جیرفت، اجرایی کرد.

گزارش‌ها درباره مجاهدت‌ها و تلاش‌های خستگی‌ناپذیر آیت‌... خامنه‌ای برای به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی، نکات قابل تاملی در خود دارد؛ شش بار بازداشت و تحمل شکنجه در زندان‌های مخوفی مانند «کمیته مشترک ضدخرابکاری» رژیم پهلوی که حضور در آن، برای هیچ کس، جز کسانی که در آن زندانی شده‌اند قابل تصور نیست، فقط بخش کوچکی از اوراق پرشمار پرونده مبارزاتی آقا را تشکیل می‌دهد. برای همین، انتخاب گزارشی که بتواند جلوه‌های ایثار و مبارزه انقلابی را در زندگی آیت‌... خامنه‌ای نشان بدهد، کار ساده‌ای نیست. برگزیدن گزارش‌های مربوط به تبعید ایشان به ایرانشهر و جیرفت، از آن روست که در آن می‌توان هم نشانه‌های انقلابی‌گری و مجاهدت در راه اسلام را به وضوح دید و هم این امکان وجود دارد که بتوانیم جلوه‌هایی از مردم‌داری و مردم‌دوستی آقا را بر بستر واژگان به تصویر بکشیم؛ هر چند مختصر و به اجمال.

نخستین «هفته وحدت» تاریخ

۲۸ آذر سال ۱۳۵۶ بود که آیت‌... خامنه‌ای، بعد از شش‌بار دستگیری توسط مأموران ساواک، در نهایت به ایرانشهر، جایی در استان سیستان و بلوچستان تبعید شدند. (۱) لابد گمان و باور عوامل رژیم پهلوی این بود که می‌توانند با این اقدام، فعالیت‌های انقلابی معظم‌له را محدود کنند یا مانع ارتباطات مردم با سیدجوان خراسانی شوند؛ اما این نگاه، توهمی بیش نبود و گذشت زمان نشان داد که آیت‌... خامنه‌ای می‌توانند از هر تهدید و محدودیتی، یک فرصت طلایی بسازند. ذکر این نکته ضروری است که آقا، ۱۴ سال قبل از تاریخ تبعید، در ابتدای نهضت اسلامی، مسافرتی به زاهدان داشتند و با سیستان و بلوچستان و نیز،

پی‌نوشت‌ها:

۱. «بر تبعید: روایتی از تبعید آیت‌... سیدعلی خامنه‌ای به ایرانشهر و جیرفت در دوران اختناق پهلوی دوم»، انتشارات صهبا، ۱۳۹۶، صفحه ۱۱۴
۲. بیانات در دیدار مردم زاهدان، ۲ اسفندماه سال ۱۳۸۱؛ انتشار یافته در پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب (Khamenei.ir)
۳. «بر تبعید: ...»، صفحه ۴۶
۴. بیانات در دیدار جمعی از علمای اهل سنت، ۵ دی‌ماه ۱۳۶۸؛ انتشار یافته در پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب (Khamenei.ir)
۵. «بر تبعید: ...»، صفحه ۲۸۱
۶. همان؛ صفحه ۲۹۳
۷. همان؛ صفحه ۳۰۱
۸. بیانات در دیدار مردم جیرفت، ۱۷ اردیبهشت ۱۳۸۴؛ انتشار یافته در پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب (Khamenei.ir)
۹. «بر تبعید: ...»، صفحه ۳۰۳